

DR
K3NC2R1
HUS4T

DR
Symfoni
Orkestret
Danish National
Symphony Orchestra

DR
Koncert
Koret

Tirsdag 9. juni kl. 19.30

Gallakonzert: Carl Nielsen 150 år

DR SymfoniOrkestret

DR KoncertKoret

Københavns Drengekor

Dirigent: Juanjo Mena

*Solister: Olli Leppäniemi, klarinet, Klara Ek, sopran,
David Danholt, tenor, Adam Riis, tenor, Torsten Nielsen,
baryton og Johan Karlström, bas*

PRO

GRAM

*Hjertelig velkommen til Carl Niensens 150-års
fødselsdagskoncert.*

Af Kim Bohr
Chef for DR's kor & orkestre

2015 står i Carl Niensens tegn. Musikkens naturskønne, og til tider komplicerede, toner klinger ud over det ganske land og i udenlandske metropoler; bøger om komponisten og mennesket bag udgives, og en international vandreudstilling bliver kurateret af danske museer. Alt sammen for at fejre en af Danmarks store sønner, der blev født for 150 år siden i Sortelung på Fyn.

Carl Niensens liv og kunstneriske virke var vidtfavnende, sammensat og tvetydigt. Han var en spillemand fra Fyn, der samtidig begik sig i hovedstadens borgerlige kunstliv. En avantgardekomponist, der samtidig komponerede folkekære hits. En kunstner, der i sit virke formåede at kombinere nationalromantikken med modernismen.

Med Carl Niensens fødselsdag fejrer vi ikke blot en national klassiker. Vi fejrer en kunstner, og det giver anledning til at studere kunsten i videste forstand. Anledning til at overveje, hvordan verden mon ville se ud, hvis der ikke fandtes malere, forfattere og komponister til at beskrive det særlige lag i eksistensen, der handler om, hvordan det føles at være menneske.

En række institutioner i Danmark, Det Kgl. Bibliotek, Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, Det Kgl. Teater, Landsdelsorkesterforeningen, Odense Bys Museer og DR Ensembleler med flere, har fundet sammen i en fælles ambition om at gøre Carl Nielsen-jubilæet 2015 til et jubilæum for alle.

Et jubilæum for børn og for unge; for sangelskere, der oplever *Saul og David* på Operaen og DR PigeKoret i Koncertsalen; for litterært og kunstnerisk interesserede, der har fået hele Carl Niensens brevsamling; for klassiske musikkendere, der blandt andet har kunnet lytte til opførelser af alle Niensens symfonier med DR SymfoniOrkestret og Landsdelsorkestrene. For en række cd-udgivelser samt en massiv og begavet dækning på DR P2. For kammerensembler fra hele verden, der deltager i den særlige Carl Nielsen Kammermusikkonkurrence, for publikum til vores gæstespil med Wiener Filharmonikerne, og for de særligt dedikerede, der på www.carlnielsen.org kan læse om Niensens liv og virke,

få adgang til hele Nielsen-udgaven fra Det Kgl. Bibliotek og få overblik over nationale og internationale arrangementer.

Det er værd at bemærke, at flere hundrede koncerter er annonceret på hjemmesidens kalender. Koncerter med førende orkestre og solister fra hele verden, som slår fast, at Carl Nielsen ikke længere er en dansk komponist med internationalt potentiale – Carl Nielsen er en international komponist.

Dette overflødigshorn af arrangementer, udgivelser, koncerter, udstillinger mv. vil uden tvivl give både publikum og medvirkende en række store og usædvanlige oplevelser undervejs. Men når jubilæet slutter i 2016, vil værdien forhåbentlig være større end summen af de individuelle begivenheder. Fejringen vil nemlig give os en endnu dybere forståelse af Carl Nielsen, hans værk, samtid og betydning for dansk kultur og kulturarv. Vi vil kunne spejle os i ham, og vi vil kunne genopfinde ham i vores nutidige kontekst.

I DR Ensemble har vi satset på en bred fejring af Nielsen. Fra de mindste børnekor til DR PigeKoret, DR VokalEnsemblet og DR KoncertKoret. Fra DR BigBandets til DR SymfoniOrkestrets koncerter, cd-indspilningen af *Maskarade* og turneer til blandt andet Carnegie Hall i USA, The Proms i England samt til Tyskland og Sverige.

Aktiviteter, der kun har kunnet gennemføres med generøs støtte fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Legat, Venneforeningen for DR SymfoniOrkestret, DR VokalEnsemblet og DR KoncertKoret, Det Obelske Familiefond, Augustinus Fonden, Beckett-Fonden, Knud Højgaards Fond, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

I aften, på selve fødselsdagen, lader vi DR SymfoniOrkestret, DR's kor og Københavns Drengekor hylde Nielsen for den fantastiske musik, han har bibragt verden.

"Musik er liv" skrev Nielsen, og vi tager ham på ordet hver eneste dag, for uden musik er der intet liv for os.

Lad det klinge i aften! God fornøjelse.

Tirsdag 9. juni kl. 19.30

DR Koncerthuset,
Koncertsalen

DR SymfoniOrkestret

DR KoncertKoret

Københavns Drengekor

Dirigent: Juanjo Mena

Solister:

Olli Leppäniemi, klarinet,
Klara Ek, sopran, David
Danholt, tenor, Adam Riis,
tenor, Torsten Nielsen,
baryton og Johan Karlström,
bas

Koncertmester:
Christina Åstrand

Koncerten sendes direkte
i P2 Koncerten og genud-
sendes søndag 14. juni kl.
12.15

Mød musikken:

Der er koncertintroduktion
kl. 18.30-18.55 i koncertsalen
med P2-værten Mathias Ham-
mer, der fortæller om pro-
grammet og interviews med
medvirkende fra koncerten

I koncertpausen vil der
være cd-salg i foyeren, hvor
publikum har mulighed for at
købe orkestrets seneste cd-
udgivelser.

Carl Nielsen (1865-1931) Hymnus amoris, op. 12 (1896-97)

Barndom: Andantino quasi allegretto

Ungdom: Molto animato

Manddom: Allegro moderato, con energia

En ulykkelig kvinde: Molto agitato

Alderdøm: Quasi lento

Varighed: ca. 23'

Carl Nielsen Klarinetkoncert, op. 57 (1928)

I Allegretto un poco –

II Poco adagio –

III Allegro non troppo –

IV Allegro vivace

Varighed: ca. 25'

Pause ca. 20.25

Carl Nielsen Symfoni nr. 4, Det uudslukkelige (1914-16)

I Allegro –

II Poco allegretto –

III Poco adagio quasi andante –

IV Allegro

Varighed: ca. 36'

Carl Nielsen: Hymnus amoris

Af Jens Cornelius

“Værkets hovedidé er at skildre kærlighedens velsignelsesrige magt gennem de forskellige menneskealdrer.” Sådan beskrev Carl Nielsen selv sin hymne til kærligheden, *Hymnus amoris*. Det flotte korværk blev en af Carl Niensens første publikums-succeser, da det i 1897 blev uropført i København. Før havde kritikere ofte brugt ord som “forskruet” og “kold” om Carl Niensens musik, men nu var der bred enighed om, at den unge komponist havde en helstøbt og original tankegang.

• Carl Nielsen fik idéen på sin bryllupsrejse i 1891, men skrev først musikken fem år senere.

Meningerne var dog delte om teksten, for hvorfor skulle den absolut være på latin? Tilhængere forstod godt, at det tilførte værket en universel karakter og ville gøre det nemmere at skaffe udenlandske opførelser. Desuden er teksten musikalsk begrundet, fordi Carl Nielsen læner sig op ad latinske kirkeværker fra renæssancen og barokken. Der er træk af både Palestrina, Bach og Händel i *Hymnus amoris*. Andre fandt idéen krukket. “Hvorfor skal nu absolut den lille, bund-dansk-fødte Carl Nielsen, der for kun få år siden stod som militærmusiker på Odense Torv, absolut have sine følelser sat på latin for at sætte en kærlighedshymne i musik?” skrev Politiken nedladende.

Musikken er i fire dele, som bygger på et fælles motiv og spilles i ét stræk uden satspauser. “Ligesom i livet de forskellige aldre jo umærkeligt glide over i hinanden, således er der heller ikke i denne hymne bestemte afsnit eller ophold,” skrev Carl Nielsen. Men rollerne er i hvert fald tydeligt fordelt. En flok børn og deres mødre synger først: “Kærlighed giver mig livet, og jeg vokser i dens ledebånd, hver dag mætter den mig med glæde.” Så træder to solister frem, en ung mand og en ung kvinde. Nu melder stærke kræfter sig i livet: “Kærlighed er min higen og mit savn.”

3. del, voksenalderen, er delt mellem kønnene. Et handlekraftigt mandskor synger “Kærligheden er min styrke, kærligheden er mit kildevæld”. Men en uheldig kvinde bryder ud i et bemærkelsesværdigt afsnit om hjertesorg, der slår skår i den ellers så lykkelige hymne: “Kærligheden er min smerte, intet har såret mig som den.”

Et profetisk afsnit, når man tænker på det voldsomme opgør, som et par årtier senere fik Carl Niensens hustru Anne Marie til at forlade sin utro mand.

Hymnen afrundes med oldtingenes ord: ”kærligheden er min aftenrøde”, inden et englekør vækker menneskeheden med ord om kærlighedens guddommelige lys og får alle til at istemme en jubelhymne til den stærkeste kraft, mennesket kender.

Carl Nielsen: Klarinetkoncert

Carl Nielsen havde stor sans for klarinettens personlighed. Han lærte den at kende som dreng af en gammel blind spillemand, der viste, hvordan klarinetten både kan græde og grine. Mange år senere blev der fyret yderligere op under Niensens klarinetbegejstring af den temperamentsfulde klarinettist Aage Oxenvad fra Det Kgl. Kapel. De ekstreme udsving i klarinetkoncerten er i høj grad inspireret af ham.

”Klarinetten kan være på én gang varmhjertet og bundhysterisk, mild som balsam og skrigende som en sporvogn på dårligt smurte skinner” lød en af Niensens karakteriseringer, og den passer perfekt til den drastiske klarinetkoncert fra 1928. Et værk, der vel nok er Carl Niensens mest yderligtgående.

• Carl Niensens Klarinetkoncert regnes for den vigtigste klarinetkoncert fra det 20. århundrede.

Musikkens forløb er uden satspauser. Udgangspunktet er et drilsk tema i cello og basser, der minder om en folkedans i forkert tempo. Det andet gennemgående tema rummer en dyb sørgmodighed, der bliver stadigt mere intens for hver gang, det dukker op.

Inden længe er solist og orkester i gang med at presse hinanden, og lilletrommen er en tredjepart, der skiftevis opildner og splitter. Klarinetten er desuden oppe mod sit eget temperament, og efter bare et par minutter ryger låget helt af kedlen i en kolerisk dobbeltkadence med trommen.

Men den vigtigste konflikt i musikken er kampen om en fast toneart. Skal der være en toneart? Skal der være to – eller slet ingen? Carl Nielsen når i klarinetkoncerten ud i grænselandet mellem atonalitet og gammeldags dur/mol-musik.

”Måske lyder det ikke godt, men det morer mig ikke at komponere musik, hvis jeg skal blive ved på samme måde,” skrev han til sin elev Nancy Dalberg.

Carl Nielsen: Symfoni nr. 4, Det uudslukkelige

Carl Niensens 4. Symfoni med tilnavnet ”Det uudslukkelige” er skrevet under 1. verdenskrig. De voldsomme udbrud i musikken gør det rimeligt at kalde den en krigssymfoni. Andre hører musikken som et billede på Carl Niensens private krise, en dramatisk separation, der fandt sted samtidig med krigen.

Ingen af de to forklaringer nævnte Carl Nielsen selv nogensinde med et ord. Han så den kampfulde musik fra vinder-naturens vinkel: som et udtryk for den evige vilje til liv, der mobiliserer sig, når det gælder. I et tidligt udkast formulerede han sine tanker sådan: ”Jeg har en idé til et nyt arbejde, som skal udtrykke det, vi forstår ved livstrang eller livsytringer, altså: Alt hvad der rører sig, hvad der vil liv. Jeg må have et ord eller en kort titel, der siger dette; det er nok. Jeg kan ikke rigtig forklare, hvad jeg vil, men det jeg vil, er godt.”

Carl Nielsen havde bygget sine tre første symfonier traditionelt op i enkeltsatser, men den nye symfoni blev et sammenhængende forløb uden satspauser. Da symfonien var færdig, kunne han omsider formulere det ord, han ledte efter: ”Musik er liv, som dette uudslukkeligt.”

Den uudslukkelige strøm af liv udtrykker Carl Nielsen voldsomt og overvældende. 1. sats indledes med et Big Bang, der slynger alle partikler ud i rummet uden nogen tydelig forestilling om, hvad det vil samle sig til. Et langsomt, faldende tema i træblæserne virker som en lise, men udvikler sig overraskende til et mastodontisk motto for hele symfonien.

Næste afsnit er en stærk kontrast – en pastoral dans, der dufter af rokoko – og næste afdeling kommer med endnu et brud: et intenst strygerafsnit, der virker som en monolog af fortvivlelse. Det fører til symfoniens klimaks: en voldelig duel mellem to paukespillere.

Paukeduellen bliver en musikalsk nævekamp med dundrende klange, der lyder som et ekko af krigens granatekspllosioner og kanonskud. Virkningen er kaotisk og chokerende, men det sejrende tema fra første sats får overtaget. Symfonien ender i en apoteose, der er noget af den mest ekstatiske musik, Carl Nielsen nogensinde skrev.

• ”Det uudslukkelige” blev Carl Niensens endelige gennembrud som symfoniker. Det er stadig den af hans seks symfonier, som opføres oftest i udlandet.

Dirigent

Juanjo Mena

• Spansk dirigent, født 1965 i Baskerlandet

• Siden 2011 chefdirigent for BBC's Filharmoniske Orkester

Den baskisk-spanske dirigent Juanjo Mena har siden 2011 været chefdirigent for BBC's Filharmoniske Orkester i Manchester.

Han er uddannet i sin fødeby Vitoria og i Madrid. Blandt hans mentorer har været DR SymfoniOrkestrets afdøde spanske chef-dirigent, Rafael Frühbeck de Burgos. En anden har været Sergiu Celibidache, der med Menas egne ord har gjort et uudsletteligt indtryk på hans musiksyn.

Siden sin debut i 1990'erne har Juanjo Mena været efterspurgt fra alle verdenshjørner, og han har tidligere været fast tilknyttet to andre orkestre: Fra 1999 til 2008 var han chefdirigent for Bilbao Symfoniorkester, og fra 2007 til 2013 var han 1. gæstedirigent for Bergen Filharmonikerne.

Som gæstedirigent kommer Juanjo Mena vidt omkring i Europa. Han dirigerer regelmæssigt Det franske Nationalorkester, Oslo Filharmonikerne og Dresden Filharmonikerne. Til næste år skal han for første gang dirigere Berliner Filharmonikerne.

Men ikke mindst har han i stigende grad arbejde i Nordamerika hos bl.a. New York Filharmonikerne, Chicago Symfonikerne, Boston Symfonikerne og Los Angeles Filharmonikerne. Han kommer direkte fra Pittsburgh Symfoniorkester, hvor han netop har dirigeret musik af blandt andre Debussy og Manuel de Falla.

Juanjo Mena har indspillet en hel del albums, især med spanske og baskisk musik, men også et af det 20. århundredes vildeste mesterværker, *Turangalila*-symfonien af Olivier Messiaen. Et storværk, han til august opfører med BBC's Filharmoniske Orkester ved Promenadekoncerterne i Royal Albert Hall.

Han bor stadig i Baskerlandet, hvor han er født og opvokset. Ikke i en musikalsk familie – men det er den blevet siden: Hans lillebror er den kendte kontratenor Carlos Mena, der har været solist med DR SymfoniOrkestret flere gange.

Solist

Olli Leppäniemi

• Født 1980 i Finland

• Soloklarinetist i DR Symfoni-Orkestret

• Vinder af Carl Nielsen Konkurrencen i 2009

I 2009 blev DR SymfoniOrkestret beriget med en klarinetist i verdensklasse. Det er Olli Leppäniemi, som flyttede fra Finland til Danmark for at blive orkestrets nye soloklarinetist.

Olli Leppäniemi er uddannet på Sibelius Akademiet i Helsinki. Inden han kom til Danmark, havde han været soloklarinetist hos Bergen Filharmoniske Orkester, Lahti Symfoniorkester og i en periode hos det verdensberømte Chicago Symfonikerne.

Det danske publikum oplevede første gang hans format, da Olli i 2009 vandt Carl Nielsen Klarinetkonkurrencen – på en lånt klarinet, fordi hans egen var blevet stjålet i toget på vej til Odense! Han vandt også orkestrets pris og prisen for bedste fortolkning af et dansk værk. Præmierne blev brugt til indkøb af en ny klarinet ...

Solist

Klara Ek

• Født 1973 i Sverige

Sopranen Klara Ek kommer fra Sverige, men siden hun debuterede på Det Kgl. Teater i 2003 har hun været en fast del af dansk musikliv. Hun har sunget med DR UnderholdningsOrkestret og på Den Jyske Opera, hvor hun denne sæson sang Despina i Mozarts opera *Così fan tutte*.

Klara Ek har en flot international karriere. Hun har sunget på Statsoperaen i Stuttgart og på La Monnaie Operaen i Bruxelles, og hun har optrådt med så fremragende ensembler som Berliner Filharmonikerne, Israel Filharmonikerne og Leipzig Gewandhaus Orkester.

Hun er noget af en ekspert i Mozarts sopranpartier, og hun har også sunget i adskillige opsætninger af genopdagede operaer fra barokken. På cd kan man høre hende i Mozarts opera *Apollo et Hyacinthus* og Händels opera *Berenice*.

Solist

David Danholt

• Født 1976 i Danmark

David Danholt vandt sidste år 1. pris ved Den internationale Wagner-konkurrence i Seattle. Han debuterede på Det Kgl. Teater for ti år siden, da han sang i *Aida* ved åbningen af Operaen på Holmen. Denne sommer skal han synge så forskellige forestillinger som *Trylleflojten* (på Valdemars Slot) og i *Antikrist* af Rued Langgaard (i Ribe Domkirke). Til november synger han det mandlige hovedparti i M. Weinbergs opera *Die Passagierin*, som opføres på Operaen i Detroit. Den samme opera synger han igen i Miami i april 2016 og synger derefter partiet som Erik i *Den flyvende Hollænder* på Operaen i Seattle.

David Danholt er født i Faaborg og fejrede Carl Nielsen både i februar og i sidste uge, hvor han var solist i *Fynsk Forår* med hhv. Odense Symfoniorkester og Fyns Amts Ungdomssymfoniorkester.

Solist

Adam Riis

• Født 1978 i Danmark

Tenoren Adam Riis er medlem af DR VokalEnsemblet. Han er uddannet på konservatoriet i København og derefter hos blandt andre den engelske tenor Anthony Rolfe Johnson og liedeksperten Malcolm Martineau.

Som solist synger Adam Riis især oratorier, barokmusik og lieder. Han har sunget med stort set alle danske orkestre, både symfoniorkestre og specialensembler for ny eller tidlig musik. Han optræder ved kirkekoncerter i hele Norden, Tyskland og Holland og har dette forår bl.a. sunget Arvo Pärts *Johannespassion* i Stavanger.

På cd kan man høre ham som evangelist i Ars Novas samlede indspilning af Heinrich Schütz' passionsmusik, og han er tenorsolist på indspilningen af Per Nørgårds store vokalværk fra 1970'erne, *Libra*.

Solist

Johan Karlström

• Født 1968 i Sverige

Johan Karlström er bassanger i DR VokalEnsemblet. Han er uddannet i Stockholm og har tidligere sunget i Sveriges Radiokor. Et helt andet repertoire dyrkede han i vokalgruppen Viba Femba, der er en slags mellemting af barbershop og Ørkenens Sønner.

Det svenske musikliv trækker stadig i ham, selv om han siden 2008 har været medlem af DR VokalEnsemblet. I år har han ved Stockholm Early Music Festival medvirket i et projekt, hvor svensk folkemusik og Johann Sebastian Bach mødte hinanden.

Solist

Torsten Nielsen

• Født 1965 i Danmark

Torsten Nielsen synger baryton i DR VokalEnsemblet. Han er uddannet på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, både som sanger og som kordirigent. Han har i mange år været dirigent for det københavnske Sankt Pauls Kammerkor.

Som solist har Torsten Nielsen sunget bl.a. Faurés *Requiem*, Händels *Messias* og Bachs *Johannespassion* og *Matthæuspension*. Med Athelas Sinfonietta har han været solist i Arvo Pärts *Johannespassion*. Han medvirker på utallige indspilninger med DR VokalEnsemblet, og man kan også høre ham som solist i bl.a. Monteverdis *Mariavesper* med Trinitatis Kantori. Tv-seere har kunnet opleve ham i de utraditionelle og underfundige genfortolkninger af den danske sangskat, der sendes på DR K.

HVAD, HVOR OG HVORDAN I DR KONCERTHUSET

Restauranten: Supplér din koncertoplevelse med en hyggelig og lækker middag i DR Koncerthusets Restaurant. På dr.dk/koncerthuset kan du læse mere om restauranten og månedens menu. Det er nødvendigt at reservere bord i forvejen, og det kan gøres på adressen book1bord@dr.dk eller telefonisk på 35206360 (hverdage 12-16).

Garderoben er bemandet, gratis og befinder sig ved indgangen samt i foyeren. Af sikkerhedshensyn er det ikke tilladt at medbringe overtøj og store tasker i koncertsalen.

Pausedrinken kan bestilles og forudbetales i baren inden koncerten – så står den klar til dig i pausen.

ZERVED: På koncertdagen kan du også købe din pausedrink ved hjælp af en smartphone:

1. Download gratis "Zerved" (via app-store eller Google Play)
2. Bestil og betal
3. Hent din drink i vores "Zerved-bar"

Parkeringen: For at minimere ventetiden i forbindelse med udkørsel efter koncerten kan du betale din parkeringsbillet ved siden af DR Koncerthusets Kundecenter (ved indgangen) inden koncerten eller i pausen.

Rundvisninger: DR har en række rundvisningstilbud og tilpasser gerne rundvisninger efter dine behov. Besøg drkoncerthuset.dk.

Udlejning/konferencer: DR Koncerthuset danner en unik og professionel ramme om ethvert arrangement. Læs mere på DR Koncerthusets hjemmeside eller kontakt os direkte på lejkoncerthuset@dr.dk.

Gruppearrangementer: DR Koncerthuset kan altid skræddersy et gruppearrangement til dig, fx en middag med rundvisning og efterfølgende koncert. Du kan kontakte os på 35206100 eller på adressen gruppesalg@dr.dk og få et uforpligtende tilbud.

FÅ NYHEDER OM DR KONCERTHUSET

Nyhedsbrevet: Få alle nyheder om kommende koncerter, konkurrencer og specialtilbud direkte i din indbakke. Tilmeld dig på drkoncerthuset.dk.

Facebook: Koncerthuset Klassisk er også på Facebook. Her kan du få krydderier til din koncertoplevelse, kommentere, stille spørgsmål og få svar med det samme. Følg os på www.facebook.com/koncerthusetklassisk.

DRs koncertvirksomhed støttes af blandt andre:

A.P. Møller Fonden
Augustinus Fonden
Beckett-Fonden
Bikubenfonden
Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Legat
Det øbelske Familiefond
FrederiksbergFonden
Nordeafonden